

ה ק ד מ ה

בשנת תשכ"ב יצא לאור על ידינו בס"ד קונטרס בשם „דת משה ויהודית“ הכולל ליקוט מדברי גדולי הפוסקים האוסרים פריעת ראש אף במקצת, כן הובאו בו דברי נ"ח גדולי האחרונים האוסרים ללבוש פאה נכרית, ות"ל כי זכה הקונטרס להוקרה מאת גדולי התורה, והי' הדבר חיזוק ועידוד לבתים הכשרים בישראל, גבורי כח עושי דברו, בנות ישראל כשרות טהורות הגופש, ממשבצות זהב לבושן, אשר לעומת חברותיהן המתחכמות להתראות בציצית ראשן פרועות ראש כבנות הארץ, הנה הגן נושאות בגאון לבוש אמותינו הצנועות בדורות הקודמים, בטרם שטפה ההשכלה הארורה את אומתנו הקדושה, המה המקדשות שם שמים בכל הליכותיהן, אשר בכסוי ראשן כדת וכהלכה הן מכריזות גלוי על נאמנותן המלאה לדת משה ויהודית, וכי זאת תפארתן וגאותן לעיני העם כולו. מאז ועד עתה נפרץ לצערנו הדבר יותר ויותר, ואף בין בני התורה, וכבר בהקדמת הקונטרס הודענו צערנו לרבים כי נפלאות בעינינו הפלא ופלא על רבים משומרי תורה ובהם ת"ח מובהקים המדקדקים במצוות בתכלית הדקדוק, כיאות למחבבי מצוה ויראי חטא, ובכל זאת הם מעלימים עין מדבר זה הנוגע לדת משה ויהודית, כאילו לא היה על היתר זה מערערין מגדולי הפוסקים בדור העבר, ולדעת הרבה מהם, נשותיהם עוברות על איסורא דאורייתא או דרבנן, ואיך לא עלה בדעתם לחשוב שמא פאה נכרית הזאת של האופנה החדשה אינה בכלל זו המותרת לדעת המקילין, ואם אין הדבר וודאי להם, איך לא יחושו להסתלק מן הספק. ואם אמנם יש להבין את רוח המוני העם אשר הותר להם הדבר ע"י רבותיהם למען לא ייכשלו בפריעת ראש לגמרי, ומוטב שיאכלו בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות, ולעתים יש להעריך את הנהגתם בזאת, בהיות מציאותם ברחוב פרוע לשמצה,

אבל איך היה הדבר להיתר גמור אף לאלה שתורתם אומנתם, ואשר זכו לשבת בבית ה' וביתם מן המסד ועד הטפחות בנוי עפ"י תורה ואיך לא יעצרו כח בדבר זה לשמור על כסוי ב"ב ללא פקפוק? וכבר הזכיר בעל חובת הלבבות בפ"ה משער התשובה את החסידים הפורשים משבעים שערים משערי המותר, מיראתם שער אחד משער האסור, כ"ש בדבר זה שיש בו כמה שערים של איסור, ובב"י או"ח סי' תר"צ הביא דברי הר"ן בתשובותיו בנוגע לקריאת המגילה לנשים בלע"ז שנחלקו בזה הראשונים ז"ל, והסכים הר"ן שלא להקל בדבר וכתב שאפי' בעסקי העולם כל משכיל בוחר נפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול, ואפי' באפשר רחוק, עאכ"ו שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצוות שהם כבשונו של עולם, ואיך נניח הדרך אשר דרכו בה רבותינו הקדושים ונכניס עצמנו במקום צר ובמשעול הכרמים עכ"ל. ובגמ' ברכות דף י"א ע"א משל לאחד שאומרים לו זקנך מגודל, אמר להם יהי כנגד המשחיתים, ופירש הרשב"א ששואלים לו מפני מה אתה מגדל זקנך ואינך מספרו, והוא משיב להם שיהי' זה להוציא מלבם של אלה המשחיתים זקנם לגמרי ועוברים על ל"ת ע"ש, א"כ איפוא אף לולא חשש האיסור, מדוע לא יחשבו נקיי הדעת לדקדק בדבר זה כדי להוציא מלב הפוקרים אשר השליכו אחר גוים חוקי תוה"ק, כאילו אין בכלל חובה לנשים נשואות לכסות ראשן, ואם קצרה ידינו למנוע מהם מלעבור בפרהסיא על דת משה ויהודית, אף לא בכוחינו להרים קול במחאות עזות על מרדן בתורתנו הק', אבל איך עוד נשתדל להתדמות להן למען ניראה אף נשותינו כמותן פרועות ראש, כמה כלימה יש איפוא בדבר זה כאשר גשים כשרות משתדלות אף הן ברוב התחכמות בל תהיינה שונות מן הפרוצות ולא יהא ניכר כסוי ראשן, וכמה כבוד שמים מתרבה מאלה אשר כסוי הראש היא להן תפארת ואות לעז גאוותן ונאמנותן לתורת ישראל.

ועי' בדברי קדשו של רבינו יונה (אבות פ"ד מ"ה):
ולפי חשיבות האדם הוא חילול בדבר קטן וכדאמר רב

נחמן (יומא פ"ו) היכי דמי חילול השם אמר רב כגון
 אנא אי שקילנא בישראל ולא יהיב דמי לאלתר וכו' לכן
 החכמים ואנשי השם צריכין לשמור במעשיהם על כל
 שאר בני אדם עכ"ל. ופוק חזי מה שכותב רבינו המבי"ט
 בהקדמה לספר „בית אלקים" זו"ל: בכל דור ודור חייב
 אדם שתורתו אומנתו להראות את עצמו כאילו הוא
 מספר תולדות אדם, מדורשיו חכמיו ופרנסיו, ואין בזה
 משום יוהרא, כי בזה יקשט עצמו בתכשיטי תלמידי
 חכמים, להשלים עצמו בתורה ובמצות, להיות זוכה ומזכה
 שילמדו ממנו אחרים, ויאמרו „אשרי פלוני שלמד תורה,
 ראיתם כמה נאים מעשיו".

והנה בשנים האחרונות יצאו לאור ספרים שונים אשר
 מחבריהם דנים בין השאר בפרטי איסור גלוי שער לנשים
 נשואות, מהם מי שמחזיק מאד היתר גלוי מקצת שער
 (וכבר יצא נגדו בקונטרס „מבעד לצמתך" ירושלים תשכ"ד,
 ודחה דבריו בתוקף רב) ומהם מי שנוטה אמנם ג"כ
 לאסור גלוי שער אף במקצת, אך מתוך חומר שהחמיר
 בזה, יצא להגן על המקילין ללבוש פאה נכרית, והכריע
 מסברא בדבר שנחלקו בו גדולי הפוסקים זו"ל ונקט לשון
 הלכה פסוקה שאין איסור כלל מדינא בפאה נכרית היום,
 עוד יצא לדון בדברי רבן של ישראל הקדוש מהרי"ל
 דיסקין זצ"ל שכתב דאף המתירין לא התירו אלא בניכר
 לכל שלא נעשה משער של עצמה, אבל בלא"ה וודאי
 אסור משום מראית עין דאסור בכל דוכתא ובפרט לענין
 איסור ערוה שהוא חשש הרהור (שו"ת מהרי"ל דיסקין
 ק"א סי' ר"ג) והמחבר מפלפל בזה בסברות קלושות,
 דאם משום חשש הרהור הרי בזה"ז שרוב הנשים ראשן
 פרועות, יצאנו מידי הרהור, כאילו יש אפוטרופוס להרהור,
 ואם משום מראית עין דעלמא הרי בזה"ז שהרבה לובשות
 פאות נכריות לא יבואו להתיר גלוי שער, וכל שאין הפאה
 ארוכה ומתולתלת אין בזה משום מראית עין, כאילו
 שאר הפאות המצויות היום בשוק משוכללות פחות מהפאות
 שבימים ההם, כל אלה דברים מופרכים אשר סתירתם
 ידועה לכל.

ועתה עם פרסום דברי המקילין, יגורנו שמא תהא זאת לפוקה, מכשול לרבים אשר הדבר יהא מעתה קל בעיניהם מבלי לחשוש לדברי האוסרים, כי יזטעו ע"י המו"מ שבספר לחשוב כי הנהגתם להינזר מפאה נכרית אינה אלא זהירות גרידא, חומרא בעלמא הראויה לבני עליה, עוד יש לחוש כי יבואו לאחוז את חבל הקולא בשני ראשיו, כאשר שמענו רבות בנות המקילות לגלות מקצת שער מלפנים ולחבוש פאה נכרית מאחור ונמצינו לוקים בכפליים, שהרי לא כשואל לחכם הוא הקורא בספר, השואל לחכם בוחן המשיב את הבעיה בכל צדדיה, רואה מי הוא השואל העומד לפניו ובהתאם לכך הוא שוקל בפלס תשובתו מה להעדיף, מה להתיר ומה לאסור, ואילו הקורא בספר דרכם של בני אדם לקלוט את הנוח להם אשר יקבלוהו, ואת אשר לא נוח להם, גם זאת לא ישמטו מידיהם כי מקלו יגיד להם למצוא ספר אחר אשר יתיר להם את אשר עשאוהו כבר להיתר, וביחוד בספר זה טושטשה בו דעת האוסרין פאה נכרית, וכאילו הדבר היתר גמור בלי שום פקפוק.

ומה רב הצער אשר בדור פרוץ כדורנו זה בעוה"ר, אשר מהחובה לעשות משמרת למשמרת גדרי הצניעות המקובלים מדורות עברו, תצא תקלה להרחיב פרצה זו שנדחקו בה הגוהגים כדעת המתירין, וגם אם נבוא לדון לזכות את כוונת המחבר כי רצויה היא כדי למנוע איסור מידי המקילין בגלוי שער במקצת, ונוסף לכך הדגיש המחבר בספרו כי לא נתכוין להקל ח"ו במקומות שנהגו בו איסור מקדמת דנא, כגון עיה"ק ירושלים, — וזאת לשבחו ייאמר — בכל זאת הנה חוסר הזהירות בפרסום המופרז של ההיתר מביא בהכרח לקעקע שארית חומת הקדושה של שרידי אמוני ישראל אשר לא סטו מדרכי אמותיהם בכסוי הראש כפשוטו ללא קולא כל שהיא, ועתה הם שומעים כאילו הלו בשות פאה נכרית לא מקילות הן אלא מחמירות ומהדרות בדת יהודית.

מצאנו איפוא לנחוץ להוציא לאור ספר זה לחזק „דת יהודית" המקובלת מאבותינו הק', ואשר נהגו בה אמותינו ברחבי תבל בטרם פשט היתר פאה נכרית בכמה

ארצות מחמת קלקול הדורות, אך שלא כמעשינו בקונטרס הראשון אשר הבאנו רק קיצור מדברי הפוסקים הנה מעשינו בקונטרס שני זה להעתיק מלוא דברי גדולי הפוסקים, הלא המה עמודי ההוראה אשר בית ישראל נשען עליהם, היעב"ץ והתשובה מאהבה, בעל ההפלאה והחתם סופר, בעל עצי ארזים והישועות יעקב, הבית יצחק והר"ש קלוגר, הדברי חיים והמהרש"ם, זכר צדיקים וקדושים לברכה, אשר נטו לאיסור, אפשר כי רבבות בני ישראל הנוהים אחריהם ונוהרים ללכת באורחותיהם ולשמור מנהגייהם הקדושים, בהודע להם דעת רבותינו יחושו יותר לדבריהם שדנו אותם לאיסורא, כן למקרא דבריהם יווכחו המעיינים כי לא חומרא בעלמא ראו בזאת, אלא דבר האסור עפ"י דין, כמו"כ יראו בעליל מתוך המו"מ שבדבריהם כי אף המתירין לא נתכוונו לפאה נכרית דהיום הנחבשת על כל הראש, ועפ"י הרוב עשויה בגנדרנות ושחצנות יתירה בטעם הרחוב הפרוע רח"ל, ולכן אך רמיה היא לסמוך בכגון דא על מה שראו או שמעו שנהגו בפאה נכרית בבית אחדים מגאוני וצדיקי הדור הקודם.

וכבר מלתנו אמורה בהקדמתנו שם כי לא נבערו המלקטים להכניס ראשם בין הרים גדולים, עליהם סמכו רבים מבני אומתנו, ואם כי מעולם לא הוכרעה ההלכה בזה להיתירא, מ"מ הותר להם הדבר עפ"י רבותיהם וחלילה לקרוא עליהם תגר, (ובודאי שלא ניתן כח הוראה כללית בכגון דא אלא למי שעין צופיה לו לראות את הבעיה בכל היקיפה, ואת תוצאות פסק דינו ולדורות הבאים). אך מאד נגע ללבם התפשטות ההיתר בממדים נרחבים ובקרוב חוגים שונים באה"ק, אשר היו מוגדרים בזה שלא להיזקק להיתרים שלא הי' מנוס מהם בארצות הנכר, ועתה עזבו מוסר אביהם ותורת אמם להימשך אחר המקילין בהיות שלא הובהר להם די צרכם מה האיסור בזה, וע"כ רב התועלת לפרסם דברי האוסרים ויווכחו לדעת כי רבו האוסרים על המתירין, וכי החובה ביותר על המדקדקים במצוות שלא להיתפס לאשר הותר להמוני העם, ולא כ"ש שחלילה להקל בזה בעיר קדשנו

ירושלים ת"ו, אשר היה בה מנהג המקום לאיסור, ובפרט שכן קיבלו עליהם בני העיר לאיסורא, עפ"י חכמיהם מארי דארעא דישראל זיע"א. הלא המה מייסדי הישוב בפעיה"ק ת"ו, וממשיכיהם הגה"ק: מהרי"ל דיסקין מהר"ש סלנט ומהרי"ח זאנענפעלד זכר צדיקים לברכה. לאמיתו של דבר, התפשטות אופנת הפאה נכרית דהיום אינה אלא ספיח מאשר נפרץ בעוה"ר הדקדוק המופרז בתלבושת הנשים בגנדרנות נואלת, ללא הבדל מעמד, עד שכמעט אין הבדל בלבוש מבלי היכר בין פרוצות לכשרות, ובין בנות ישראל לנכריות ח"ו, והרי ידועים הם דברי המהרי"ק שהובאו בד"מ יו"ד סי' קע"ד על מה שאמרו בסנהדרין דף ע"ד דבשעת הגזירה החובה למסור נפש על ערקתא דמסאנא, ופירש הרי"ף שמנהג עכו"ם שרצועותיהן אדומות ושל ישראל שחורות, דזה המנהג הוא משום צניעות דאין דרך ישראל להיות אדום לבושו וצבע השחור הוא מורה על ההכנעה ושפלות וכו' ע"ש, וזה נאמר על מלבושי האנשים, כ"ש במלבושי הנשים שההתקשטות היתירה ברחוב למשוך עיני הרואים היא בכלל פריצות, וכיום כמעט שאין מעורר על זה, וכל המרבה להתקשט ולהתבלט הרי זה משובח, וז"ל היעב"ץ בסידורו בדיני בין המצרים, תכלית המבוקש הוא לעמוד נגד חומרת דקדוקי המאד"ע שמחמירין על עצמן ומדקדקין בהם יותר מהעמים ההם המתדשים אותם בדיוק גדול בכל מאד"ע חדשה, ולעולם תראה אפילו משרתת יהודית לובשת מיד מלבוש מאד"ע חדש בהתחלתו, בטרם נתפשט בין המון עם הארץ וכל בגדי צבעונין חדשים גם ישנים, אינן מספיקין להשביע תאותן וחמדתן, לראות בם, להסב אליהן עיני כל רואיהם, וכן מהדרין אחר מלבושי העכו"ם על אופן היותר שלם האפשרי, מה שאין מדקדק כן אפילו הנכרי, וכ"ש להסיר המצנפת פאה נכרית מראשי האנשים ההם, קדקד שער מתהלך באשמיו וכו' ע"ש.

והנה בכל הנזכר כבר צווחו קמאי דקמאי, ובכל דור היה מהצורך לעורר את בני"ל יתפתו ללכת שולל אחר רצון הנשים שדעתן קלות, אך מה שמכאיב היום הוא מה שבדורנו זה נפרץ הדבר אף בין חובשי בית המדרש

המובהקים ביותר, מהם גבורים בתורה כאריות, נקיי הדעת וטהורי לב, אשר זכו לעמל התורה וקיום המצוות בדקדוקן, הם המה סגולת יקרנו, עטרת תפארת אומתנו שארית תקותנו להחזיר עטרה ליושנה, ואיך אף הם לא יחושו לתלבושת נשותיהם שלא כיאות לאשת חבר, המעוררת קנאת התועים שלא ממחנה התורה, המסוכנת יותר מקנאת העמים עליה חששו גדולי הדורות הקודמים ומשמשת דוגמא רעה להמוני העם הקופצים חיש על הקלקלה ללמוד מבני התורה את הרצוי להם, זאת ועוד, במקרים רבים אין הקולר תלוי בראשי הנשים, אשר רבות מהן איתנות ברוחן ואמיצות ביראת שמים, ונאמנות לרצון בעליהן לעשות את הטוב ביותר, אלא שאדישות בעליהן היא בעוכריהן שהן נכשלות בזה מבלי לדעת כי אינן נוהגות כהוגן, לבנו, לבנו עליהן.

מי יתן ויעורר קונטרס זה לבב בני התורה לגדור גדר בזה, בהיותם לגיון של מלך המצוין בארחות חייו ורמה רוחנית נעלה, והרי אלה אשר זכו לעמוד לפני ה' ולהתקדש קדש קדשים כלשונו של הרמב"ם ז"ל בסוף פי"ג משמיטה ויובל, חובה יתרה עליהם לשמור על טהרתם וקדושתם כיתרון קדש הקדשים מן הקודש, ומה נהדר הי' המראה אילו היו בני התורה ראשונים להינזר מן התלבושת הזרה לרוח ישראל ולקדש ביתם אף במותר לקצת פוסקים, מהם ילמד המון בית ישראל לתעב את חלאת מלבושי העמים ואביזרייהו אשר נתגלתה בעקבתא דמשיחא בכל בהמיותה, ובאין מעצור לפניה בעוה"ר הרי היא מאיימת לכלות ח"ו שארית קדושת ישראל, וע"כ יותר מתמיד חובה כפולה היום להוסיף סייג לסייג, קדושה על קדושה, להיות עם ישראל עם סגולה, מופרש ומובדל מן העמים, חוקותיהם, מעשיהם ומלבושיהם, ישראל אשר בכך אתפאר.